

Orta Doğu'da Ekonomik Geri Kalmışlığın Kurumsal Kökenleri

Timur Kuran, Duke Üniversitesi

Konuşma Özeti

Orta Çağ boyunca dünyanın gelişmiş bölgeleri arasında bulunan Orta Doğu, 1700'lere gelindiğinde ekonomik açıdan geri kalmış bir bölge olarak görülmeye başlamıştı. Bu gün kişi başına gelir ortalamasının gelişmiş ülkelerdeki düzeyin sadece üçte birine denk geldiği, ortalama yaşam beklentisinin de gelişmiş ülkelerden 8 yıl daha kısa olduğu Orta Doğu'nun yaşadığı bu olumsuz değişimin ana nedeni Batı Avrupa'nın ekonomik kurumlarını yenilerken, Orta Doğu'nun hukuksal altyapısının değişmemesidir. Darboğazlar yaratan kurumlar arasında sermaye birikimini engelleyen İslam miras hukuku, modern teknolojilerin üretkenliğini arttıran tüzel kişilik kavramının İslam hukukunda bulunmaması ve çeşitli yararlarına karşın kaynakların üretkenliğini sınırlayan vakıf kurumu sayılabilir. Ekonomik kalkınmanın önündeki bu engeller 19. yüzyılda başlatılan radikal reformlar yoluyla büyük ölçüde aşılmıştır. Yine de örneğin Osmanlı İmparatorluğu'nda, modern anlamda ilk şirket yasası ancak 1908'de yürürlüğe girebilmiştir. Sonuçta, Orta Doğu'nun geleneksel hukuk sistemi, günümüzdeki zaafının önemli nedenleri arasındadır. Gerçekten de bölgedeki özel sektörlerin zayıflığı ve eğitim seviyesinin düşüklüğü bu geleneksel hukuk sisteminin bugüne kadar gelen etkilerindedir.

Biyografi

Timur Kuran, halen Duke Üniversitesi'nde ekonomi ve siyaset bilimi profesörü olarak çalışmakta olup Gorter Ailesi İslam Bilimleri Kürsüsünün de sahibidir. Araştırmaları sosyal değişim, özellikle de kurumlarla tercihlerin evrimi üzerine yoğunlaşan Kuran, Orta Doğu ekonomi tarihi ve düşünüş alanlarında dünyaca ünlü bir otoritedir. 24 Haziran'da 9. Uluslararası MEEA Konferansı'nda vereceği konuşmasının da konusu olan son projesi, genelde Orta Doğu ekonomilerinin zayıf performansına, daha özel olarak da bölgedeki ekonomik kurumların zamanla durgunlaşarak bölgenin geri kalmasına ve demokratikleşme sürecine geç başlamasına İslam hukukunun yaptığı katkı üzerine kapsamlı bir çalışmadır. Başlıca yapıtları arasında Harvard Üniversitesi Yayınları'ndan çıkan *Private Truths, Public Lies: The Social Consequences of Preference Falsification* ve Princeton Üniversitesi Yayınları'ndan çıkan *Islam and Mammon: The Economic Predicaments of Islamism* yer almaktadır. Bu yapıtlar Türkçe dahil bir çok dile çevrilmiştir. *The Long Divergence: How Islamic Law Held Back the Middle East* başlıklı yeni bir kitabı bu yılın Ekim ayında Princeton University Press tarafından; genel editörü olduğu 11 ciltlik *Mahkeme Kayıtları Işığında Onyedinci Yüzyıl İstanbul'unda Sosyo-Ekonomik Yaşam / Socio-Economic Life in Seventeenth-century Istanbul: Glimpses from Court Records* başlıklı kitabın ilk cildi de Temmuz'da Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından yayınlanacaktır. Timur Kuran, Robert Lisesi'nden 1973'te mezun olduktan sonra 1977'de Princeton Üniversitesi'nden lisans derecesini, 1982'de de Stanford Üniversitesi'nden doktorasını almıştır. Ardından 1982-2007 yılları arasında University of Southern California'da çalışmıştır. Kuran aynı zamanda Princeton'daki Institute for Advanced Study'de; John Olin Ziyaretçi Profesörü olarak University of Chicago Graduate School of Business'ta; ziyaretçi öğretim üyesi olarak da Stanford Üniversitesi'nde görev almıştır. Halen, International Economic Association'ın yönetim kurulu üyeliğini ve Cambridge Üniversitesi Yayınları'nda bir kitap serisinin editörlüğünü yürütmekte olup beş bilimsel derginin editörler kurulunda yer almaktadır.